

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Національного
університету «Чернігівська політехніка»
31 серпня 2020 р. протокол № 6

Введено в дію
наказом ректора
від 31 серпня 2020 р. № 26

ПОЛОЖЕННЯ

**про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора
філософії та доктора наук в аспірантурі та докторантурі
Національного університету «Чернігівська політехніка»**

ВСТУП

Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в аспірантурі і докторантурі Національного університету «Чернігівська політехніка» (надалі – Положення) розроблене на підставі Законів України «Про вищу освіту», Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», постанови Кабінету Міністрів від 12.07.2004 р. № 882 «Питання стипендіального забезпечення»; постанови Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 р. № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність»; постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти»; постанови Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії»; наказу Кабінету Міністрів України від 30.05.2016 р. № 590 «Про ліцензування освітньої діяльності на третьому освітньо-науковому рівні»; наказу Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 р. № 1151 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.2015 р. № 266; Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України, затверджених Міністерством освіти і науки України; Статуту Національного університету «Чернігівська політехніка» (далі – Університет), інших нормативних актів Університету.

Положення розроблено для впорядкування процесу підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук, які вступили до аспірантури і докторантури Університету.

1. Загальні положення

1.1 Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється:

- в аспірантурі за очною (денною, вечірньою) або заочною формою навчання;

- поза аспірантурою для викладачів та співробітників Національного університету «Чернігівська політехніка», які професійно провадять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність.

Підготовка здобувачів ступеня доктора наук здійснюється:

- в докторантурі Університету за очною (денною) формою навчання;

- шляхом самостійної підготовки наукових досягнень до захисту.

Доктор філософії - це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра.

Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою Університету в результаті успішного виконання здобувачем вищої

освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Доктор наук - це другий науковий ступінь, що здобувається особою на науковому рівні вищої освіти на основі ступеня доктора філософії і передбачає набуття найвищих компетентностей у галузі розроблення і впровадження методології дослідницької роботи, проведення оригінальних досліджень, отримання наукових результатів, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та опубліковані в наукових виданнях.

Аспірант - особа, зарахована до Університету для здобуття ступеня доктора філософії.

Докторант - особа, зарахована до Університету для здобуття ступеня доктора наук.

Здобувач - особа, яка здобуває освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою без переривання трудової діяльності в Університеті або під час перебування в творчій відпустці.

Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить *чотири роки*, підготовки доктора наук у докторантурі - *два роки*, здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою прикріплюються строком до *п'яти років*.

1.2 Підготовка в аспірантурі та докторантурі здійснюється за рахунок:

- коштів державного (місцевого) бюджетів України – за державним (регіональним) замовленням;

- коштів юридичних чи фізичних осіб (на умовах контракту) – понад державне замовлення в межах ліцензійного обсягу.

1.3 Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі здійснюється за освітньо-науковою програмою та навчальним планом, що затверджуються Вченою радою Університету для кожної спеціальності.

Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури складаються з освітньої та наукової складових.

1.4 Науково-методичне забезпечення та організацію діяльності аспірантури і докторантури здійснює Вчена рада Університету.

1.5 Координацію та контроль за діяльністю структурних підрозділів, які ведуть підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в аспірантурі і докторантурі Університету, здійснює аспірантура НУ «Чернігівська політехніка», яка підпорядковується проректору з наукової роботи.

1.6 Для врегулювання відносин між аспірантом (здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії) чи докторантом (здобувачем вищої освіти ступеня доктора наук) та Університетом укладається договір (контракт).

2.Права та обов'язки аспірантів і докторантів

2.1 Аспіранти і докторанти мають права здобувачів вищої освіти, визначені Законом України «Про вищу освіту», Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у

зкладах вищої освіти(наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261.

2.2 З метою належного проведення наукових досліджень аспіранти і докторанти мають право на:

- вибір форми навчання під час вступу до аспірантури (докторантури);
- вільний доступ до всіх видів відкритої наукової інформації, наявної в Університеті, бібліотеках і державних архівах України;
- безоплатне забезпечення інформацією для навчання у доступних форматах з використанням технологій, що враховують обмеження життєдіяльності, зумовлені станом здоров'я (для осіб з особливими освітніми потребами);
- отримання методичного і змістовного наукового консультування щодо власного дослідження від наукового керівника (консультанта) для аспірантів (докторантів);
- чіткий розподіл обов'язків між науковими керівниками в разі призначення Вченою радою Університету двох керівників;
- безпечні і нешкідливі умови навчання, праці та побуту;
- користування культурно-освітньою та побутовою базами Університету;
- участь у науково-дослідних роботах, конференціях, симпозіумах, виставках, конкурсах, представлення своїх робіт для публікації;
- участь у заходах з освітньої, наукової, науково-дослідної, спортивної, мистецької, громадської діяльності, що проводяться в Україні та за кордоном, у встановленому законодавством порядку;
- участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення навчального процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, побуту, оздоровлення;
- академічну мобільність, що реалізується відповідно до Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579 (у тому числі міжнародну);
- забезпечення гуртожитком на строк підготовки в аспірантурі (докторантурі) Університету у порядку, встановленому законодавством;
- участь у громадських об'єднаннях та діяльності органів громадського самоврядування, Вченої ради, Ради молодих вчених, Науковому товаристві студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених Університету;
- вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньо-науковою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі - ЄКТС); При цьому здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з науковим керівником;

- навчання одночасно за декількома освітніми програмами, а також у декількох закладах вищої освіти, за умови отримання тільки однієї вищої освіти за кожним ступенем за кошти державного (місцевого) бюджету;
- академічну відпустку, зокрема за станом здоров'я, у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, відповідно до законодавства України;
- трудову діяльність у поза навчальний час відповідно до законодавства України;
- моральне та/або матеріальне заохочення за успіхи у навчанні, науково-дослідній і громадській роботі, за мистецькі та спортивні досягнення тощо;
- безоплатне проходження практики;
- спеціальний навчально-реабілітаційний супровід та вільний доступ до інфраструктури Університету відповідно до медико-соціальних показань за наявності обмежень життєдіяльності, зумовлених станом здоров'я;
- брати участь у конкурсах на отримання грантової підтримки наукових досліджень та стипендій, заснованих на честь видатних діячів науки, освіти, культури, громадських діячів, а також заснованих Президентом України, Кабінетом Міністрів України, державними чи недержавними органами, підприємствами, установами чи організаціями; особи, які навчаються в Університеті за денною формою навчання мають право на отримання стипендій у встановленому законодавством порядку.

2.3 Аспіранти і докторанти зобов'язані:

- дотримуватися вимог законодавства, статуту та правил внутрішнього розпорядку Університету;
- виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;
- виконувати вимоги освітньо-наукової або наукової програми, за якою здійснюють підготовку в Університеті, досягти визначених результатів навчання (підготовки);
- виконувати вимоги навчального плану в терміни, визначені графіком навчального процесу та відвідувати заняття відповідно до затвердженого розкладу занять, проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені індивідуальним навчальним планом (для аспірантів);
- дотримуватися принципів академічної доброчесності, морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку Університету, Положення про освітній процес НУ «Чернігівська політехніка»;
- виконувати індивідуальний план наукової роботи аспіранта (докторанта) та систематично звітувати про хід його виконання на засіданні кафедри;
- подати до спеціалізованої вченої ради свої наукові досягнення у вигляді дисертації (для аспірантів) та у вигляді дисертації, або опублікованої монографії, або за сукупністю опублікованих у вітчизняних і міжнародних

рецензованих фахових виданнях статей (для докторантів) у спеціалізовану вчену раду;

- своєчасно інформувати Університет у випадках неможливості через поважні причини виконувати вимоги навчального плану у терміни, визначені графіком навчального процесу;

- дбайливо та охайно ставитись до майна Університеті (приміщень, меблів, обладнання, інвентарю, навчальних посібників, книжок, приладів та ін.). повідомляти Університет про зміни у сімейному стані, працевлаштуванні та інших особистих даних у термін не пізніше ніж через три календарних дні з моменту настання таких змін.

2.4 Покладання Університетом на аспіранта чи докторанта обов'язків, не пов'язаних із виконанням відповідної освітньо-наукової (наукової) програми та підготовкою дисертації (монографії, статей), забороняється.

3. Прийом в аспірантуру для здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії

3.1 Прийом вступників на підготовку до аспірантури Університету визначається Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами), Умовами прийому на навчання до закладів вищої освіти, затвердженими Міністерством освіти і науки України та Правилами прийому до аспірантури і докторантури НУ «Чернігівська політехніка» (далі – Правила прийому), які затверджує Вчена рада Університету та в установлені строки оприлюднюються на офіційному веб-сайті Університету. Правила прийому діють протягом календарного року.

3.2 До підготовки в аспірантурі Університету для здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії на конкурсній основі приймаються особи, які мають освітній ступінь магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста.

3.3 Університет до 25 грудня поточного навчального року формує та надсилає до Міністерства освіти і науки України офіційний лист з плановими показниками прийому в аспірантуру на наступний навчальний рік за кожною зі спеціальностей та формою навчання, за якими здійснюється підготовка в аспірантурі Університету.

3.4 План прийому в аспірантуру на наступний навчальний рік за кожною зі спеціальностей (освітньо-наукових програм) на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Університеті визначається в межах ліцензованого обсягу гарантом та членами групи забезпечення освітньо-наукової програми на основі наданих їм до 01 грудня поточного року клопотань наукових керівників Університету щодо потенційних вступників до аспірантури в наступному році.

3.5 До 15 грудня поточного навчального року гаранти освітньо-наукової програми мають подати до аспірантури НУ «Чернігівська політехніка» службові записки з визначенням чисельності потенційних вступників до

аспірантури за відповідною спеціальністю (освітньо-науковою програмою) у наступному навчальному році, до заяви додаються надані гарантам клопотання потенційних наукових керівників.

3.6 Перелік документів, які необхідно подати до відбіркової комісії аспірантури, та терміни їх подання, а також терміни вступних випробувань до аспірантури зазначаються у Правилах прийому, які формуються на кожен рік вступу на основі Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України у відповідному навчальному році (далі – Умови).

3.7 До вступних випробувань допускаються особи, які вчасно подали всі необхідні для вступу до аспірантури Університету документи згідно з Правилами прийому.

3.8 Приймальна комісія може відмовити особі в допуску до проходження вступних випробувань до аспірантури Університету виключно у зв'язку з неподанням у встановлений термін документів, визначених Правилами прийому.

3.9 Вступні випробування до аспірантури Університету здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії складаються зі:

Вступного іспиту з іноземної мови (англійської, німецької або французької) в обсязі, який відповідає не нижче рівня B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти або аналогічного рівня. Вступник, який підтвердив свій рівень знання англійської мови дійсним сертифікатом тестів TOEFL або International English Language Testing System або сертифікатом Cambridge English Language Assessment (не нижче рівня B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти або аналогічного рівня); німецької мови – дійсним сертифікатом TestDaF (не нижче рівня B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти або аналогічного рівня); французької мови – дійсним сертифікатом тесту DELF або DALF (не нижче рівня B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти або аналогічного рівня), звільняється від складення вступного іспиту з іноземної мови. Під час визначення результатів конкурсу зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного випробування з іноземної мови з найвищим балом;

Вступного іспиту із спеціальності (в обсязі програми рівня вищої освіти магістра з відповідної спеціальності).

Особам, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності) ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста), можуть бути призначені додаткові вступні випробування.

Послідовність складання вступних іспитів до аспірантури наступна: додатковий іспит (в разі необхідності), іноземна мова, іспит зі спеціальності.

Оцінювання додаткових вступних випробувань відбувається за двобальною шкалою: «зараховано» або «не зараховано». У тому випадку, коли за додаткове вступне випробування вступник отримав оцінку «не зараховано», він не допускається до наступного вступного іспиту і позбавляється права брати участь у конкурсі.

Вступні випробування для осіб з особливими освітніми потребами проводяться з урахуванням особливих освітніх потреб, зазначених у заяві вступника, та рекомендацій медико-соціальної експертизи.

3.10 Вступні іспити до аспірантури проводяться предметними комісіями, що складаються з трьох – п'яти осіб, які проводять наукові дослідження за відповідною спеціальністю та відповідають за виконання відповідної освітньо-наукової програми. Склад предметних комісій призначається наказом ректора Університету.

3.11 До складу предметної комісії з іноземної мови можуть включатися також особи, які не мають наукового ступеня і вченого звання, але вільно володіють відповідною іноземною мовою і можуть кваліфіковано оцінити рівень знання відповідної мови вступником.

3.12 Оцінювання вступних іспитів зі спеціальності та іноземної мови здійснюється за 100-бальною шкалою.

3.13 Програми зазначених вступних випробувань, перелік рекомендованих джерел в обсязі навчальних програм підготовки спеціаліста або магістра формуються відповідними предметними комісіями та затверджуються ректором Університету, після чого оприлюднюються на офіційному сайті Університету за три місяці до початку терміну подання абітурієнтами документів для вступу в аспірантуру Університету.

3.14 Для конкурсного відбору осіб, які вступають до аспірантури для здобуття ступеня доктора філософії конкурсний бал обчислюється шляхом додавання балів вступних іспитів зі спеціальності та іноземної мови помножених на вагові коефіцієнти.

Конкурсний бал вступників до аспірантури визначається за формулою:

$$\mathbf{KB} = \mathbf{BC} \times \mathbf{K1} + \mathbf{BI} \times \mathbf{K2} ,$$

де

BC – бал іспиту зі спеціальності;

BI – бал іспиту з іноземної мови;

K1, K2, – вагові коефіцієнти, сума яких дорівнює одиниці.

Вагові коефіцієнти вступних іспитів затверджуються на рівні:

зі спеціальності (**K1**) – 0,6;

з іноземної мови (**K2**) – 0,4.

3.15 Вступники, які без поважних причин не з'явилися на вступні іспити у зазначений розкладом час, а також ті, знання яких було оцінено як «незадовільно» (нижче 60 балів) а також особи, які забрали документи після дати закінчення прийому документів, до участі в наступних вступних випробуваннях не допускаються.

Повторне складання вступних іспитів не дозволяється. Результати вступних випробувань до аспірантури дійсні для вступу до Університету протягом одного календарного року.

3.16 Апеляції на результати вступних випробувань розглядає апеляційна комісія університету, склад та порядок роботи якої затверджуються наказом ректора.

3.17 За результатами проведення вступних випробувань до аспірантури приймальна комісія приймає рішення щодо кожного вступника. У тому випадку, коли конкурсний бал двох (або більше) вступників на певну спеціальність за результатами вступних випробувань є однаковим, перевага при зарахуванні до аспірантури надається вступникам:

- які отримали вищу оцінку за іспит зі спеціальності;
- які мають значний науковий доробок (визначається у правилах прийому).

3.18 За результатами проведення вступних іспитів та визначення конкурсного бала кожного вступника (складається рейтинговий список вступників за кожною спеціальністю) приймальна комісія ухвалює рішення щодо кожного вступника до аспірантури Університету.

3.19 Рішення приймальної комісії щодо зарахування до аспірантури оприлюднюється на веб-сайті університету в день прийняття, але не пізніше дня, наступного після прийняття відповідного рішення. та вводиться в дію наказом ректора Університету.

Наказ про зарахування оприлюднюється на веб-сайті університету у вигляді списку зарахованих.

3.20 Після зарахування аспірантів, Університет надсилає офіційного листа до МОН України з визначенням обсягів набору здобувачів на підготовку до аспірантури і докторантури Університету за державним замовленням.

3.21 Зарахування вступників до аспірантури Університету на підготовку за державним замовленням відбувається 01 вересня поточного календарного року, за кошти юридичних чи фізичних осіб – 01 вересня поточного року, а також у додаткові строки прийому - в жовтні та березні поточного навчального року.

3.22 До 16 вересня поточного навчального року дані про аспірантів, яких зараховано на підготовку до аспірантури Університету, заносяться до Єдиної державної бази вищої освіти України (далі – ЄДЕБО).

3.23 Дані про тих, хто вступив до аспірантури Університету за кошти фізичних або юридичних осіб, також заносяться до ЄДЕБО після їхнього вступу.

3.24 Зарахування іноземних громадян та осіб без громадянства відбувається згідно з Умовами прийому та Правилами прийому.

3.25 Вступні випробування на навчання в аспірантурі іноземців та осіб без громадянства складаються з:

- вступного іспиту зі спеціальності;
- співбесіди з мови навчання за вибором іноземця (української або англійська), за результатами якої приймальна комісія робить висновок про достатній (недостатній) рівень володіння іноземцем мовою навчання для засвоєння навчального матеріалу.

3.26 З аспірантами, які склали вступні іспити та за результатами конкурсного відбору зараховані до аспірантури, Університет укладає договір

(контракт) для врегулювання відносин, що виникають між аспірантом (докторантом) та Університетом в процесі його підготовки в аспірантурі.

3.27 Після зарахування проводяться організаційно-методичні збори аспірантів, на яких укладається договір (контракт) з аспірантами, доводиться до відома аспірантів зміст цього Положення та Правила внутрішнього розпорядку Університету, процедура захисту дисертацій на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії тощо.

4. Наукове керівництво (консультування) роботою над дисертацією

4.1 Аспіранту (докторанту) одночасно з його зарахуванням відповідним наказом ректора Університету призначається науковий керівник (консультант) з числа провідних наукових та науково-педагогічних працівників Університету з науковим ступенем.

4.2 Науковим консультантом докторанта призначається науковий або науково-педагогічний працівник Університету з науковим ступенем доктора наук.

4.3 Науковий керівник аспіранта здійснює наукове керівництво роботою над дисертацією, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану аспіранта відповідає перед Вченою радою НУ «Чернігівська політехніка» за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника.

Науковий керівник, який є доктором наук, може здійснювати одночасне наукове керівництво (консультування), як правило, не більше п'яти здобувачів наукових ступенів, включаючи тих, що здобувають науковий ступінь доктора наук.

Науковий керівник, який має ступінь доктора філософії, може здійснювати одночасне наукове керівництво роботою над дисертаціями, як правило, не більше трьох здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

На здійснення наукового керівництва роботою над дисертацією одного аспіранта науковому керівникові відводиться щороку 50 академічних годин навчального навантаження. Вчена рада з урахуванням потреб аспіранта та ефективності роботи наукового керівника з підготовки докторів філософії може відвести більшу кількість годин навчального навантаження керівникові з їх оплатою за рахунок коштів спеціального фонду Університету.

Рішенням Вченої ради аспіранту може бути призначено два наукових керівники з відповідним розподілом годин навчального навантаження та обов'язків між ними.

4.4 Надання Дозволу докторам філософії (кандидатам наук) здійснювати наукове керівництво роботою над дисертацією на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії надає Вчена рада Університету за пропозиціями відповідних кафедр.

4.5 У разі обрання аспірантом міждисциплінарної теми дисертаційного дослідження рішенням Вченої ради Університету такому аспіранту може бути призначено два наукових керівники з відповідних галузей науки (з розподілом годин навчального навантаження та обов'язків між ними).

4.6 На підставі наказу про зарахування аспірант (докторант) прикріплюється до випускової кафедри, зазначеної в ліцензійній справі, для здійснення підготовки на освітньо-науковому (науковому) рівні вищої освіти в Університеті.

4.7 Зміна наукового керівника (консультанта) аспіранта (докторанта) можлива у випадку зміни напряму дисертаційного дослідження (його теми та/або мети, об'єкта чи предмету), неможливістю науковим керівником (консультантом) виконувати свої обов'язки (його звільнення з Університету, тривале відрадження, хвороба)) та з інших поважних причин.

4.8 Зміна наукового керівника аспіранта відбувається за погодженням із попереднім та потенційним науковими керівниками, а також завідувачами кафедр, на яких працюють обидва керівники, на підставі наказу ректора Університету.

4.9 Заява аспіранта про зміну наукового консультанта (погоджена з попереднім та потенційним науковими керівниками, а також завідувачами кафедр, на яких працюють обидва керівники) розглядається на засіданні Вченої ради Університету (витяг з протоколу засідання направляється до аспірантури НУ «Чернігівська політехніка»), рішення якої вводиться в дію наказом ректора Університету.

5. Затвердження тем дисертацій

5.1 Затвердження тем дисертацій здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – здобувачі вищої освіти) відбувається у два етапи:

I етап: обговорення та затвердження теми дисертації здобувача вищої освіти на засіданні випускової кафедри, зазначеної в ліцензійній справі, і за якою закріплюється сам здобувач вищої освіти на період підготовки в аспірантурі Університету. До початку засідання кафедри здобувач вищої освіти має подати на кафедру узгоджене з науковим керівником (консультантом) обґрунтування теми дисертаційного дослідження і, за наявності, наукові доробки, які він вже має (статті, доповіді тез, наукові проекти, рукопис дисертації тощо) за передбачуваною темою дисертації. До початку засідання кафедри науковий керівник має подати на кафедру перелік своїх наукових праць (доробків), виконаних за напрямом, в якому передбачається наукове дослідження здобувача вищої освіти (та визначається тема його дисертації). За підсумками засідання кафедри формується витяг із протоколу засідання кафедри з рекомендаціями щодо розгляду передбаченої теми дисертації на засіданні Вченої ради Університету.

II етап: остаточне затвердження теми дисертації здобувача вищої освіти на засіданні Вченої ради Університету шляхом відкритого обговорення та

голосування. Витяги з протоколу засідання Вченої ради Університету щодо затвердження (або відмови у затвердженні із зазначенням причин та рекомендацій щодо уточнення) теми дисертації кожного здобувача вищої освіти надаються до аспірантури НУ «Чернігівська політехніка», де зберігаються в особовій справі аспіранта (докторанта) протягом усього терміну підготовки здобувача вищої освіти Університету, після чого здаються в архів разом з іншими документами особової справи аспіранта (докторанта).

5.2 У разі зміни напряму (теми, мети, об'єкта чи предмету) дисертаційної роботи та виникнення потреби у зміні (уточненні) теми дисертації під час підготовки здобувача вищої освіти в аспірантурі (поза аспірантурою), докторантурі, здобувач вищої освіти подає відповідну заяву (погоджену з науковим керівником (консультантом) для розгляду на засіданні відповідних кафедр.

5.3 Після затвердження теми дисертації здобувач вищої освіти має зробити відповідний запис у своєму індивідуальному плані роботи із зазначення номера протоколу та дати засідання Вченої ради Університету, на якому ухвалено відповідне рішення (протягом двох місяців з дня зарахування особи до аспірантури).

6. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі

6.1 Університет здійснює підготовку здобувачів ступеня вищої освіти доктора філософії за очною (денною, вечірньою) та заочною формами навчання в межах ліцензованого обсягу відповідно до отриманих ліцензій за наступними галузями знань та спеціальностями:

№	Код та найменування галузі знань	Шифр та найменування спеціальності	Ліцензійний обсяг (осіб)
1	05 – соціальні та поведінкові науки	051 Економіка	15
2	07 Управління та адміністрування	071 Облік і оподаткування	10
3	07 Управління та адміністрування	072 Фінанси, банківська справа та страхування	15
4	07 Управління та адміністрування	073 Менеджмент	10
5	07 Управління та адміністрування	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	10
6	12 Інформаційні технології	122 Комп'ютерні науки	10
7	13 Механічна інженерія	131 Прикладна механіка	5
8	13 Механічна інженерія	132 Матеріалознавство	10
9	13 Механічна інженерія	133 Галузеве машинобудування	10
10	14 Електрична інженерія	141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка	10
11	28 Публічне управління та адміністрування	281 Публічне управління та адміністрування	10

6.2 Основною формою підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Університеті є аспірантура.

6.3 Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за державним замовленням здійснюється виключно в аспірантурі на очній (денній, вечірній) формі навчання.

6.4 Кількість аспірантів, підготовка яких здійснюється поза державним замовленням, визначається в межах ліцензованого обсягу за відповідною освітньо-науковою програмою на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти.

6.5 Протягом строку навчання в аспірантурі аспірант зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, та захистити дисертацію.

6.6 Навчальний план аспірантури повинен містити інформацію про перелік та обсяг навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури є основою для формування аспірантом індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи, які погоджуються з науковим керівником та затверджуються Вченою радою Університету протягом двох місяців з дня зарахування особи до аспірантури.

Тема дисертаційної роботи аспіранта після обговорення на засіданні кафедри, затверджується Вченою радою Університету не пізніше двох місяців з дня зарахування до аспірантури.

Уточнення (як виняток – зміна) теми дисертації відбувається за обґрунтованим поданням кафедри та затверджується рішенням Вченої ради університету.

Зміна спеціальності (у межах галузі знань), за якою виконується дисертаційна робота, відбувається за наказом ректора на підставі аргументованого подання кафедри та затверджується Вченою радою Університету.

6.7 Індивідуальний навчальний план аспіранта повинен містити перелік дисциплін за вибором аспіранта в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС. При цьому аспіранти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти і які пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження, за погодженням із своїм науковим керівником.

Засвоєння аспірантами навчальних дисциплін може відбуватися на базі Університету, а також в рамках реалізації права на академічну мобільність - на базі інших закладів вищої освіти (наукових установ).

Усі аспіранти незалежно від форми навчання зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені індивідуальним навчальним планом аспіранта та освітньо-науковою програмою аспірантури.

6.8 Освітньо-наукова програма аспірантури Університету має включати не менше чотирьох складових, що передбачають набуття аспірантом таких компетентностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій:

- здобуття глибинних знань із спеціальності (групи спеціальностей), за якою (якими) аспірант проводить дослідження, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку в обсязі кредитів ЄКТС відповідно до стандарту вищої освіти;

- оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору в обсязі кредитів ЄКТС відповідно до стандарту вищої освіти;

- набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності в обсязі кредитів ЄКТС відповідно до стандарту вищої освіти;

- здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності в обсязі кредитів ЄКТС відповідно до стандарту вищої освіти.

6.9 Аспірант, який підтвердив рівень свого знання іноземної мови, зокрема англійської, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, на рівні C1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, має право:

- на зарахування відповідних кредитів, передбачених освітньо-науковою програмою аспірантури, як таких, що виконані у повному обсязі;

- на використання обсягу навчального навантаження, передбаченого для набуття мовних компетентностей, для здобуття інших компетентностей (за погодженням з науковим керівником).

6.10 Вчена рада Університету має право прийняти рішення про визнання набутих аспірантом в інших закладах вищої освіти (наукових установах)

компетентностей з однієї чи декількох навчальних дисциплін (зарахувати кредити ЄКТС), обов'язкове здобуття яких передбачено освітньо-науковою програмою аспірантури.

6.11 Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання актуального наукового завдання в певній галузі знань або на межі кількох галузей, результати якого становлять оригінальний внесок у суму знань відповідної галузі (галузей) та оприлюднені у відповідних публікаціях.

Наукова складова освітньо-наукової програми оформляється у вигляді індивідуального плану наукової роботи аспіранта і є невід'ємною частиною навчального плану аспірантури .

6.12 Атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється постійно діючою або разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

Стан готовності дисертації аспіранта до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників).

Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи.

Здобувачі вищої освіти доктора філософії захищають дисертації, як правило, у постійно діючій спеціалізованій вченій раді з відповідної спеціальності, яка функціонує в Університеті. Вчена рада Університету може подати до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти документи для акредитації спеціалізованої вченої ради, утвореної для проведення разового захисту, або звернутися з клопотанням про прийняття дисертації до захисту до іншого закладу вищої освіти (наукової установи), де функціонує постійно діюча спеціалізована вчена рада з відповідної спеціальності.

6.13 Підготовка в аспірантурі та докторантурі завершується наданням висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації. Здобувачі мають право на вибір спеціалізованої вченої ради.

7. Індивідуальні плани роботи аспірантів

7.1 Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюють підготовку в аспірантурі за індивідуальним планом роботи аспіранта.

7.2 Індивідуальний план роботи здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії очної та заочної форм навчання поділено на 8 семестрів (по два семестри в кожному з 4-х років підготовки), кожен з яких містить дві

частини: індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план, основою формування яких є освітньо-наукова програма та навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Університеті.

7.3 Аспірантура Університету до початку навчального року доводить до відома аспірантів перелік дисциплін за вільним вибором аспіранта у межах років навчання.

7.4 Здобувачі, ознайомившись з переліком дисциплін за вільним вибором та узгодивши з науковим керівником, до 25 жовтня вносять обрані дисципліни до вибіркової частини індивідуального плану.

7.5 Індивідуальний план роботи є обов'язковим до виконання аспірантом і використовується для оцінювання успішності виконання запланованої навчальної та наукової роботи аспіранта.

7.6 Індивідуальний план роботи аспіранта погоджується з науковим керівником та затверджується Вченою радою Університету протягом двох місяців з дня зарахування аспіранта до аспірантури Університету. Індивідуальний навчальний план підписуються науковим керівником та аспірантом та надається до аспірантури НУ «Чернігівська політехніка» для зберігання в особовій справі аспіранта.

7.7 Для складання індивідуального навчального плану здобувача, який реалізує своє право щодо академічної мобільності, як правило, на рік (у тому числі з зарубіжних ЗВО), проєктна група разом з науковим керівником аналізує інформацію щодо переліку вивчених здобувачем дисциплін, їх обсягів за наданими документами (академічна довідка, угода про навчання тощо) та навчального плану з відповідної спеціальності, доводить до відома здобувача перелік нормативних навчальних дисциплін та дисциплін за вибором у межах навчального року.

7.8 Здобувачу вищої освіти, який продовжує навчання на умовах академічної мобільності в іншому закладі вищої освіти (у тому числі за кордоном) видається довідка про навчальні досягнення.

7.9 Реалізація індивідуального навчального плану здобувача здійснюється у період часу, що не перевищує нормативний термін навчання. У разі переривання навчання нормативний термін навчання може відрізнятись від терміну, зазначеного у навчальному плані.

Відповідальним за виконання індивідуального навчального плану є здобувач вищої освіти. Відповідальними за набуття результатів навчання (компетентностей), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти, є науково-педагогічні працівники, які викладають навчальні дисципліни.

7.10 Контроль за виконанням індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти здійснює науковий керівник, гарант освітньо-наукової програми та аспірантура НУ «Чернігівська політехніка»

8. Керівництво освітньо-науковими програмами

8.1 Освітньо-наукова програма - система освітніх компонентів на третьому рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії.

8.2 Загальне керівництво і контроль всіх аспектів реалізації освітньо-наукових програм в НУ «Чернігівська політехніка» здійснюється проректором з наукової роботи.

8.3 Керівник групи забезпечення спеціальності (гарант освітньо-наукової програми) - науково-педагогічний або науковий працівник, який має науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною або спорідненою до освітньо-наукової програми спеціальністю, стаж науково-педагогічної та/або наукової роботи не менше 10 років. Керівник групи може бути гарантом лише однієї освітньої програми.

Члени групи мають бути працівниками університету. Дозволяється внутрішнє сумісництво для стимулювання спільних програм між кафедрами.

8.4 На групи забезпечення спеціальності, що відповідають за підготовку здобувачів вищої освіти, покладається виконання таких основних завдань:

- формування та розробка: освітньо-наукової програми; навчального плану; пояснювальної записки до навчального плану; напрямів наукових досліджень; визначення змісту блоку дисциплін вибіркової частини;
- аналіз якості забезпечення освітньо-наукової програми навчальною літературою та навчально-методичними матеріалами;
- контроль якості підготовки здобувачів вищої освіти за відповідною освітньо-науковою програмою в цілому:
  - проведення експертної оцінки і уточнення тематики дисертаційних робіт, здійснення координації і контролю діяльності наукових керівників вищезазначених робіт;
  - консультування науково-педагогічних працівників з питань виконання освітньо-наукової програми;
  - консультування здобувачів щодо вибірових навчальних дисциплін освітньо-наукової програми;
  - спрямування і контроль організації самостійної роботи;
  - контроль організації та проведення проміжних та річних звітів аспірантів;
  - сприяння популяризації та апробації результатів наукових досліджень здобувачів (участь у конференціях, олімпіадах, круглих столах, підготовка та публікація наукових статей тощо) в Україні та за кордоном.

8.5 Члени груп забезпечення спеціальності, що відповідають за підготовку здобувачів вищої освіти, мають право:

- вносити пропозиції щодо оновлення змісту чинних освітньо-наукових програм з урахуванням інноваційних технологій, вітчизняних та світових досягнень у галузях освіти і науки;
- відвідувати всі види занять здобувачів згідно з навчальним планом відповідної освітньо-наукової програми;
- брати участь у засіданнях вченої ради при розгляді відповідних питань;
- вносити пропозиції щодо заохочення аспірантів.

9. Організація освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії

9.1 Мета освітнього процесу – підготовка конкурентоспроможних фахівців шляхом формування в них сукупності систематизованих знань, умінь і практичних навичок (hard skills та Soft skills), способів мислення, морально-етичних цінностей, професійних, інших компетентностей, необхідних для ефективної професійної діяльності та особистісного розвитку.

9.2 Основним нормативним документом, що визначає перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення в НУ «Чернігівська політехніка», є навчальний план.

9.3 Затверджені у встановленому порядку навчальні плани передаються на збереження до аспірантури Університету. Копія затвердженого навчального плану зберігається в керівника проєктної групи (гаранта освітньої програми) та на випусковій кафедрі.

9.4 Навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за кожною з освітньо-наукових програм (спеціальностей) на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Університеті складається з навчальних дисциплін та практичної підготовки загальним навантаженням 60 кредитів ЄКТС та визначає послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю тощо.

9.5 Навчальні дисципліни. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, сформульований у результатах навчання, забезпечується обов'язковими компонентами згідно з компетентностями освітньо-наукової програми.

Навчальні дисципліни за вільним вибором аспіранта включають до індивідуального навчального плану. Їх вибір здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії здійснює з урахуванням власних потреб та уподобань щодо майбутньої наукової діяльності. Процедура забезпечення здобувачем вибору навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньо-науковою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 % загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для цього рівня вищої освіти, здійснюється за безпосереднім вибором навчальних дисциплін, у тому числі з інших рівнів вищої освіти.

9.6 Завідувач аспірантурою узагальнює інформацію про вибір здобувачами навчальних дисциплін відповідно до індивідуального навчального плану, формує робочі навчальні плани, погоджує з керівником освітньо-наукової програми, проректором з наукової роботи, формує навантаження на наступний навчальний рік.

Списки груп і відомості підсумкового контролю формує завідувач аспірантурою.

9.7 Форми організації освітнього процесу визначені Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Чернігівська політехніка».

9.7.1 **Науковий семінар** - форма колективного, публічного обговорення наукової інформації для формування компетенцій здобувачів в об'ємі нових знань та методів, для оптимізації взаємодії за проєктами і програмами, яка забезпечує умови для розвитку мислення через дискусію. Керує науковим семінаром провідний вчений, який активно і плідно працює в галузі науки. На розгляд учасників наукового семінару виносять декілька доповідей, для чого заздалегідь призначають доповідачів та опонентів. Науковий семінар проводиться з наданням матеріалів в доступі до початку семінару. У процесі обговорення доповіді призначаються опоненти з учасників семінару. Опоненти попередньо ознайомлюються з доповідями, вивчають літературу за темою доповіді і дають розгорнуту аргументовану оцінку при обговоренні. У роботі наукових семінарів можуть брати участь здобувачі різних ступенів вищої освіти за різними спеціальностями, різних років навчання, які мають бажання поглибити опрацьований теоретичний матеріал, активізувати самостійність суджень, навчитися відстоювати власні думки, аргументувати їх на основі наукових фактів. Метою наукового семінару є оволодіння фундаментальними знаннями, розвиток логічного мислення, формування переконання, оволодіння культурою толерантності, активізація соціального становлення особистості майбутнього науковця.

9.7.2 **Науково-педагогічна практика (НПП)** є частиною навчального плану підготовки здобувачів ступеня вищої освіти доктора філософії та видом практичної діяльності здобувачів по здійсненню навчально-виховного процесу у вищій школі, включаючи викладання спеціальних дисциплін, організацію навчальної діяльності студентів, науково-методичну роботу, здобуття вмій і навиків практичної викладацької діяльності.

9.7.2.1 У процесі проходження НПП аспіранти повинні оволодіти основами науково-методичної та навчально-методичної роботи: навиками структурування та психологічно грамотного перетворення наукових знань в навчальний матеріал, систематизації навчальних та виховних задач; методами та засобами складання задач, вправ, тестів з різних тем, усного та письмового переказу предметного матеріалу, різноманітними освітніми технологіями.

Під час відвідування занять викладачів відповідних дисциплін, аспіранти повинні ознайомитися з різними способами структурування і представлення навчального матеріалу, способами активізації навчальної діяльності, особливостями професійної риторики, з різними способами та прийомами оцінювання навчальної діяльності у вищій школі.

Науково-педагогічна практика є важливим компонентом і складовою частиною освітнього процесу аспірантів. Даний вид практики виконує функції загально-професійної підготовки в частині підготовки аспірантів до викладацької діяльності у закладах вищої освіти (ЗВО).

9.7.2.2 У процесі проходження НПП аспіранти мають навчитися застосовувати сучасні ефективні методи, засоби і технології навчання і викладання у педагогічній діяльності; впроваджувати наукові досягнення професійної галузі в освітній процес, структурувати результати сучасних наукових досліджень та інтегрувати їх до навчального контенту за дисципліною; застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для планування, організації та реалізації освітнього процесу у ЗВО; виявляти міждисциплінарні зв'язки у визначеній проблемі та використовувати відповідні знання, методи і технології для їх розв'язання на засадах міждисциплінарного підходу; застосовувати інструменти забезпечення якості вищої освіти у освітньому процесі; розробляти та запроваджувати програму навчальної дисципліни з використанням інструментів Європейського простору вищої освіти; розробляти та використовувати засоби діагностики результатів навчання; демонструвати методики професійного самовдосконалення науково-педагогічних працівників ЗВО; демонструвати культуру академічної доброчесності, культуру якості освіти тощо.

9.7.2.3 Конкретний зміст, завдання, тривалість та період виконання аспірантом НПП упродовж навчального семестру визначається у індивідуальному навчальному плані НПП аспіранта, який розробляється керівником практики та затверджується на засіданні кафедри до початку НПП аспіранта.

9.7.2.4 Загальне керівництво та контроль за проходженням НПП аспірантом покладається на завідувача кафедри, за якою закріплений аспірант.

9.7.2.5 Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням плану НПП аспіранта здійснюється його науковим керівником.

9.7.2.6 По завершенню НПП аспірант готує звіт про проходження НПП, який, разом з матеріалами, що підтверджують зазначені у звіті показники, подає на рецензування керівнику практики та захищає на засіданні кафедри.

9.7.2.7 Результати НПП аспіранта оцінюються комплексно, з урахуванням всієї сукупності характеристик, що відображають його готовність та здатність до самостійного здійснення освітнього процесу, навчання, розвитку і професійної підготовки студентів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

9.7.2.8 Результати НПП аспіранта оцінюються за 100-бальною шкалою. Мінімальна сума балів, що дозволяє зарахувати результати проходження НПП аспіранта – 60 балів (за національною шкалою «задовільно»). За підсумками обговорення результатів проведеної аспірантом ПП на засіданні кафедри ухвалюється рішення щодо оцінювання та затвердження результатів (або повторного проходження) НПП аспіранта (для кожного аспіранта кафедри окремо).

9.8 Реалізація індивідуального навчального плану здобувача здійснюється у період часу, що не перевищує термін навчання. У разі переривання навчання нормативний термін навчання може відрізнятись від терміну, зазначеного у навчальному плані.

Надання академічної відпустки здійснюється відповідно до законодавства та Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Чернігівська політехніка».

10. Наукова складова підготовки аспірантів. Атестація аспірантів

10.1 Наукова складова підготовки аспірантів передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

10.2 Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання актуального наукового завдання в певній галузі знань або на межі кількох галузей, результати якого оприлюднені у відповідних публікаціях і становлять оригінальний внесок у суму знань відповідної галузі (галузей).

10.3 Наукова складова оформляється у вигляді індивідуального плану наукової роботи аспіранта (у кожному семестрі (півріччі)) і є невід'ємною частиною індивідуального плану роботи аспіранта.

10.4 Аспіранти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи (у кожному семестрі підготовки в аспірантурі), в якому визначаються зміст, терміни виконання та обсяг наукових робіт, а також запланований термін захисту дисертації протягом нормативного терміну підготовки в аспірантурі Університету.

10.5 Невід'ємною складовою підготовки аспірантів є підготовка та публікація наукових статей.

10.6 Формою підсумкового контролю за виконанням аспірантом індивідуального плану роботи є атестація (проміжна, підсумкова) – звітування про фактичний стан виконання запланованих на семестр (півріччя) у індивідуальному плані роботи аспіранта показників освітньої та наукової діяльності аспіранта.

10.7 Атестація аспірантів Університету проводиться на кафедрі, за якою вони закріплені, двічі на рік після закінчення кожного із семестрів (піврічч) підготовки в аспірантурі: проміжна атестація – у січні (після зимової) і підсумкова – у червні (після літньої сесії).

10.8 Період проміжної та підсумкової атестації встановлюється графіком навчального процесу аспірантів.

10.9 До початку атестації на кафедрі аспіранти мають надати такі документи: звіт щодо виконання індивідуального плану роботи аспіранта (за підписом аспіранта і наукового керівника); матеріали, що підтверджують виконання зазначених у звіті планових показників наукової діяльності аспіранта (ксерокопії статей і тез доповідей, довідки про участь у розробленні наукових тем тощо).

10.10 Під час проведення атестації на засіданні кафедри аспірант робить доповідь та наочну презентацію фактичних результатів підготовки у семестрі, що спливає, акцентуючи при цьому увагу на отриманих ним основних результатах дисертаційного дослідження, їхній актуальності, науковій новизні та прикладному значенні, методиці дослідження та методах, які при цьому застосовуються, достовірності отриманих результатів та ступені їх апробації.

10.11 Результатом відкритого обговорення науково-педагогічними працівниками кафедри (й іншими членами кафедри та/або запрошеними) фактичних результатів підготовки аспіранта в семестрі, що спливає, на засіданні кафедри має бути висновок про ступінь виконання аспірантом запланованих на поточний семестр показників та рекомендацію щодо продовження підготовки аспіранта в аспірантурі Університету або відрахування аспіранта з аспірантури Університету за невиконання індивідуального плану роботи.

10.12 Результати проведення атестації кожного з аспірантів на кафедрі мають бути занесені до протоколу відповідного засідання кафедри.

10.13 Витяг із протоколу засідання кафедри про розгляд питання щодо атестації аспірантів, крім усього іншого, обов'язково має містити загальний висновок про ступінь виконання аспірантом запланованих на поточний семестр показників та рекомендацію щодо продовження підготовки аспіранта в аспірантурі Університету або відрахування аспіранта з аспірантури Університету за невиконання індивідуального плану роботи.

10.14 Витяг із протоколу засідання кафедри про розгляд питання щодо атестації аспірантів разом із підписаним звітом аспіранта, заповненими індивідуальними планами роботи аспірантів надається до аспірантури НУ «Чернігівська політехніка».

10.15 Звіти аспірантів щодо виконання індивідуального плану роботи аспіранта (за підписом аспіранта і наукового керівника) зберігаються на кафедрі. Копія звіту надається до аспірантури НУ «Чернігівська політехніка».

10.16 За наявності обставин, які унеможливають своєчасне звітування на кафедрі аспіранту може бути змінено період проведення атестації на підставі заяви аспіранта (з поясненням поважності причин і обставин) і

службової записки наукового керівника, які погоджені із завідувачем аспірантури.

10.17 Державна атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється постійно діючою або разовою спеціалізованою вченою радою Університету або іншого закладу вищої освіти (наукової установи) на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

10.18 Аспіранти мають право на вибір спеціалізованої вченої ради.

11. Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою

11.1 Особи, які професійно провадять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність в НУ «Чернігівська політехніка» за основним місцем роботи, мають право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою в Університеті без переривання трудової діяльності або під час перебування у творчій відпустці.

Такі особи прикріплюються строком до п'яти років до відповідних кафедр Університету в разі наявності ліцензії на провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за відповідною спеціальністю.

Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою передбачає повне та успішне виконання відповідної освітньо-наукової програми та навчального плану аспірантури згідно із затвердженими в установленому порядку індивідуальним навчальним планом та індивідуальним планом наукової роботи прикріпленої особи та публічний захист дисертації у спеціалізованій вченій раді.

11.2 Для прикріплення з метою здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою науково-педагогічний/науковий працівник не пізніше ніж за місяць до початку вступної кампанії подає на відповідну кафедру Університету наукову пропозицію.

Кафедра, до якої має намір бути прикріпленим здобувач, на своєму засіданні заслуховує наукову пропозицію претендента та приймає рішення про рекомендацію щодо прикріплення або відмову в такій рекомендації.

11.3 Для прикріплення здобувач подає завідувачу аспірантури Університету:

–заяву на ім'я ректора про прикріплення, в якій зазначає тему дисертаційного дослідження та кафедру, до якої має намір бути прикріпленим;

–список опублікованих наукових праць (за наявністю);

–копію диплома про вищу освіту магістра (спеціаліста) та додатка до нього;

–копію паспорта;

–витяг з протоколу засідання кафедри з рекомендаціями кафедри;

11.4 Вчена рада Університету розглядає висновки кафедри, приймає рішення про прикріплення здобувача. Рішення Вченої ради Університету вводиться в дію наказом ректора.

Проект наказу вносить завідувач аспірантурою на підставі рішення Вченої ради Університету

11.5 Підготовка осіб, прикріплених до Університету з метою здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою, здійснюється відповідно до Розділу 6 цього Положення

11.6 Навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти осіб, які прикріплені до Університету для реалізації свого права на здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою, а також їх наукове керівництво здійснюється за кошти Університету.

Особи, прикріплені до Університету з метою здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою, мають всі права і обов'язки, визначені у [п.2](#) цього Положення.

11.7 У разі звільнення з роботи особа втрачає право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою в Університеті та має право:

- продовжити свою підготовку для здобуття ступеня доктора філософії поза аспірантурою у закладі вищої освіти (науковій установі), до якого особа зарахована на посаду науково-педагогічного чи наукового працівника (за умови прийняття відповідного рішення таким закладом вищої освіти (науковою установою));

- вступити до аспірантури закладу вищої освіти (наукової установи) для здобуття відповідного ступеня заочною (денною, вечірньою) або заочною (дистанційною) формою навчання і зарахування їй відповідних кредитів ЄКТС, здобутих поза аспірантурою.

12. Підготовка здобувачів ступеня доктора наук у докторантурі

12.1 На науковому рівні вищої освіти підготовка докторів наук в Університеті здійснюється без отримання ліцензії.

12.2 З метою завершення роботи над науковими дослідженнями та оформлення їх результатів та/або для підготовки публікацій до захисту для здобуття ступеня доктора наук особа має право вступити до докторантури Університету.

Протягом строку перебування в докторантурі докторант повинен подати до постійно діючої спеціалізованої вченої ради результати своїх наукових досягнень у вигляді дисертації або опублікованої монографії, або наукової доповіді за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується МОН.

Здобувач ступеня доктора наук у дисертації (монографії, науковій доповіді за сукупністю статей) повинен представити узагальнення проведених самостійно оригінальних досліджень з отриманими науковими

результатами, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення.

Перебування в докторантурі не є обов'язковою умовою для подання наукових досягнень до спеціалізованої вченої ради та подальшого їх публічного захисту для здобуття ступеня доктора наук.

12.3 Докторантура з відповідної спеціальності відкривається за рішенням Вченої ради Університету, що затверджується наказом ректора, за умов наявності трьох штатних працівників - докторів наук, які мають наукову кваліфікацію, що відповідає цій спеціальності, та ліцензії на провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з відповідної спеціальності.

Кваліфікація особи, що відповідає спеціальності, з якої відкрито докторантуру, визначається за такими критеріями:

- наявність у особи документа про присудження ступеня доктора наук з відповідної галузі знань (науки) та/або спеціальності або присвоєння вченого звання професора за відповідною кафедрою (спеціальністю);
- наявність за останні п'ять років не менше п'яти наукових публікацій, до яких зараховуються:
  - не менше однієї статті у періодичному виданні, включеному до наукометричних баз даних Scopus або Web of Science Core Collection;
  - статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України;
  - монографії або їх розділи;
  - не більше двох патентів на винахід;
- участь у:
  - підготовці наукових кадрів, що підтверджується видачею здобувачеві документа про присудження відповідного наукового ступеня;
  - міжнародних наукових проектах або залучення до міжнародної експертизи;
  - атестації наукових кадрів як офіційного опонента або члена спеціалізованої вченої ради, або члена експертної ради з питань проведення експертизи дисертацій.

Наявність підстав для відкриття докторантури перевіряється державним (регіональним) замовником під час проведення конкурсу на розміщення державного (регіонального) замовлення.

12.4 Прийом до докторантури або надання творчої відпустки здійснюється з урахуванням наукових, науково-технічних досягнень за обраною спеціальністю відповідно до встановлених вимог.

До докторантури приймаються особи, які мають ступінь доктора філософії, наукові здобутки та опубліковані праці з обраної спеціальності (зокрема публікації в міжнародних реферованих журналах, індексованих в наукометричних базах, згідно з вимогами до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені) і які мають наукові результати, що потребують завершення або оформлення у вигляді дисертації, монографії чи наукової доповіді за сукупністю статей.

12.5 Для вступу до докторантури вступник не менше ніж за два місяці до вступу подає відповідній кафедрі, розгорнуту пропозицію, в якій міститься план дослідницької роботи та/або інформація про обсяг наукової роботи, необхідної для підготовки результатів проведених досліджень до захисту. Протягом місяця з дня надходження документів від усіх вступників відповідна кафедра заслуховує їх наукові доповіді і шляхом голосування визначає можливість зарахування кожного вступника до докторантури та подає висновки на розгляд Вченої ради Університету.

Перелік та строк подання документів, необхідних для вступу до докторантури визначається в правилах прийому до Університету.

Перелік повинен включати, зокрема:

- письмову характеристику наукової діяльності вступника, складену доктором наук, який є штатним науково-педагогічним або науковим працівником відповідного закладу вищої освіти (наукової установи), із згодою бути науковим консультантом в разі його вступу до докторантури;
- копію диплома доктора філософії або кандидата наук.

Особа, яка подає для вступу до докторантури диплом, що виданий іноземним закладом вищої освіти, допускається до вступу нарівні з іншими вступниками. У разі позитивного рішення Вченої ради Університету щодо зарахування такого вступника в докторантуру Вчена рада Університету одночасно приймає рішення про визнання його диплома. У разі відмови Вчена рада Університету надає вступнику обґрунтоване пояснення причин такої відмови.

12.6 Вчена рада Університету в місячний строк розглядає висновки кафедри щодо кожного вступника і приймає рішення про його зарахування до докторантури та відповідно до наданої характеристики наукової діяльності вступника призначає докторанту наукового консультанта з числа штатних науково-педагогічних або наукових працівників Університету із ступенем доктора наук з відповідної спеціальності. Рішення Вченої ради затверджується і оформляється наказом ректора.

На здійснення наукового консультування відводиться щороку 50 академічних годин навантаження на одного докторанта. Науковий консультант може здійснювати підготовку лише одного докторанта.

12.7 Атестація докторанта здійснюється постійно діючою спеціалізованою вченою радою з відповідної спеціальності, яка функціонує в Університеті, до якого зарахований докторант. Якщо в Університеті не функціонує спеціалізована вчена рада з відповідної спеціальності, атестацію докторанта може здійснювати постійно діюча спеціалізована вчена рада з відповідної спеціальності іншого закладу вищої освіти (наукової установи) за клопотанням Університету або за заявою докторанта.

13. Підготовка здобувачів ступеня доктора наук шляхом самостійної підготовки їх наукових досягнень до захисту

13.1. Здобувач ступеня доктора наук, який самостійно підготував наукові досягнення до захисту у вигляді дисертації (монографії, наукової доповіді за сукупністю статей), повинен:

- мати ступінь доктора філософії (кандидата наук);
- представити наукові досягнення з узагальненням проведених самостійно оригінальних досліджень з отриманими науковими результатами, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення;
- мати опубліковані праці за темою наукових досягнень у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях.

13.2. Атестація здобувача ступеня доктора наук, який самостійно підготував наукові досягнення до захисту, здійснюється постійно діючою спеціалізованою вченою радою з відповідної спеціальності, яка функціонує в Університеті.

14. Академічна доброчесність аспірантів і докторантів

14.1. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових досягнень.

14.2. Дотримання академічної доброчесності аспірантами і докторантами передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

14.3. Порухенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- фабрикація – вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

14.4. Повідомити про порушення академічної доброчесності може будь-який учасник освітнього процесу в Університеті та за його межами, якому стали відомі факти порушення академічної доброчесності аспірантами або докторантами Університету. Така особа має подати на ім'я ректора Університету письмову заяву.

14.5. У заяві про порушення академічної доброчесності обов'язково має зазначатися особиста інформація заявника (П. І. Б., контактні дані: адреса, телефон, місце роботи (навчання), посада, курс (рік підготовки), особистий підпис), а також виявлені ним зміст та докази порушення академічної доброчесності. Анонімні заяви чи заяви викладені у некоректній формі до розгляду не приймаються.

14.6. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньо-наукової програми та навчального плану;
- відрахування із Університету;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих Університетом пільг з оплати навчання.

14.7. Виявлення спеціалізованою вченою радою, до якої подано дисертацію для захисту, порушення академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації) (далі – академічна доброчесність) в дисертації та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, є підставою для відмови у присудженні ступеня доктора філософії без права її повторного захисту.

14.8. Виявлення МОН академічного плагіату у захищеній дисертації є підставою для позбавлення на два роки наукового керівника права участі у підготовці здобувачів, позбавлення голови та членів ради на два роки права участі в атестації здобувачів.

14.9. Якщо рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії скасовано МОН у зв'язку з порушенням академічної доброчесності в дисертації та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, така дисертація не може повторно подаватися до захисту.

14.10. Здобувач має право ознайомитися з узагальненим висновком МОН після прийняття МОН рішення про скасування рішення ради про присудження ступеня доктора філософії. Копія такого висновку надається здобувачеві у місячний строк на його прохання.

14.11. Кожна особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;

- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;

- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;

- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції: на рішення спеціалізованої вченої ради про відмову у присудженні ступеня доктора філософії здобувач може подати протягом двох місяців з дня захисту дисертації апеляцію до закладу вищої освіти (наукової установи), в якому утворена рада, або до МОН; на рішення МОН про скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії здобувач може подати апеляцію до МОН не пізніше ніж через два місяці з дня його прийняття; рішення МОН за результатами розгляду апеляції може бути оскаржено у судовому порядку; у разі прийняття рішення суду щодо повторного розгляду дисертації та атестаційної справи здобувача такий розгляд здійснюється МОН із залученням фахівців, які не брали участі у попередній експертизі дисертації.).